

Målnummer:	Ö2168-98	Avdelning:
Domsnummer:		
Avgörandedatum:	1999-07-13	
Rubrik:	Frågor om rättegångshinder på grund av litispendens. 13 kap 6 § RB.	
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none"> • 13 kap. 6 § rättegångsbalken (1942:740) • 17 kap. 11 § rättegångsbalken (1942:740)	
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none"> • NJA 1957 s. 52 • NJA 1965 s. 94 • NJA 1971 s. 317 • NJA 1977 s. 390 • NJA 1984 s. 733 • NJA 1994 s. 23 • NJA 1995 s. 610	

REFERAT

B.H. förvärvade under år 1993 en villa i Falkenberg. Han avsåg att göra en omfattande renovering av villan. Bl a skulle ca 200 kvm marmor läggas. För leverans och montering av marmorn anlitate B.H. Bohlins Natursten AB (Bohlins).

B.H. väckte d 20 nov 1996 talan mot Bohlins vid Göteborgs TR och yrkade förpliktande för Bohlins att till honom utge 267 837 kr jämte ränta. Till stöd för sin talan anförde B.H. följande. Genom orderbekräftelse d 14 april 1993 åtog sig Bohlins bl a praimning av badrum och tejpling i skarvar. Bohlins har vidare enligt fakturabilaga d 3 jan 1994 tagit betalt för fuktspärr enligt AMA i golv och väggar inklusive material. Arbetet har, i de delar de reklamerats av B.H. d 29 okt 1996, utförts på sätt som strider såväl mot vad som är avtalat som mot vad som är fackmässigt utförande. Arbetet är därmed behäftat med fel, för vilket Bohlins är ansvarigt B.H. är berättigad till prisavdrag motsvarande kostnaden för avhjälpandet. Då felen därtill har orsakat följdskador föreligger dessutom rätt till skadestånd för dessa.

Bohlins bestred bifall till käromålet och yrkade i första hand att detta skulle avvisas. Som grund för avvisningsyrkandet åberopade Bohlins litispendens, då det i HovR:n för Västra Sverige pågick en rättegång mellan parterna angående deras betalningsskyldighet i anledning av ett mellan dem träffat muntligt entreprenadavtal, som senare bekräftats av Bohlins d 14 april 1993.

Till utveckling av avvisningsyrkandet anförde Bohlins bl a följande. Varbergs TR har i dom d 17 okt 1996 avgjort ett mål vari Bohlins yrkat betalning av B.H. med 63 104 kr jämte ränta och B.H., som bestritt käromålet, i genkäromål yrkat i första hand att Varbergs TR skulle fastställa att han hade rätt att häva ingångna avtal i följd varav Bohlins skulle förpliktas att till honom återbetala redan utgivna belopp för material och arbete med 120 250 kr jämte ränta samt i andra hand att TR:n skulle fastställa hans rätt till prisavdrag med 100 000 kr och därmed förplikta Bohlins att till honom återbetala 37 500 kr jämte ränta. Varbergs TR förpliktade B.H. att till Bohlins utge det av Bohlins yrkade beloppet jämte ränta samt ogillade B.H:s genkäromål i dess helhet. Varbergs TR:s dom har överklagats till HovR:n för Västra Sverige.

B.H. bestred avvisningsyrkandet och anförde bl a följande. Det föreligger inte identitet mellan tvistefrågorna i de två rättegångarna. I den första rättegången fördes talan om okulärt besiktningsbara fel i utfört arbete och levererat material. I nu aktuellt mål förs talan dels om fel som ej var besiktningsbara utan ingrepp i marmorytorna och dels om följdskador som uppkommit och som orsakats av nämnda fel.

TR:n (chefsrådmannen Henrikson) anförde i beslut d 25 febr 1997: Skäl. Enligt 13 kap 6 § RB får ny talan angående fråga varom redan är rättegång mellan samma parter inte upptagas till prövning; i denna situation föreligger litispendens. I nu förevarande fall har TR:n att bedöma om det är samma sak som är föremål för prövning i denna och i den tidigare rättegången.

TR:n finner ingen anledning att ifrågasätta B.H:s uppgift att de i nu förevarande mål åberopade felen inte kunde upptäckas vid enbart okulär besiktning. Detta förhållande behöver dock inte innebära att felen inte prekluderas genom den första rättegången. Det avgörande för om en ny talan om prisavdrag och skadestånd skall avvisas bör vara om det fel som åberopas har så nära samband med vad som behandlas i den första rättegången att det får anses vara fråga om samma fel.

Enligt Varbergs TR:s dom d 17 okt 1996 har B.H. i den tidigare rättegången gjort gällande att utfört arbete avviker från avtalat skick och fackmässigt utförande i följande avseenden. Fogar var för breda, fogmassan felaktig, ytterhörn fel utförda, väggbeklädnad icke sittande över golvbeklädnad utan vid sidan av samt avsaknad av marmorsocklar. Dessutom avvek arbetet från fackmässigt utförande i form av bomsläppar, varmed förstås att plattan är lös från underlaget och sitter fast endast i fogen.

Samtliga de fel som B.H. i TR:ns mål gjort gällande avser Bohlins utförande av golvlägningsarbetet. I båda rättegångarna hävdar B.H. att detta arbete avviker från avtalat skick och fackmässigt utförande. Enligt TR:ns bedömning har de i förevarande mål påtalade felen så nära samband med vad som behandlas i den första rättegången att det får anses vara fråga om samma fel. Det förhållandet att B.H:s möjligheter att åberopa nya omständigheter till stöd för sin talan i den första rättegången till viss del är begränsade efter att Varbergs TR:s dom d 17 okt 1996 överklagats till HovR:n för Västra Sverige kan inte föranleda någon annan bedömning. Vidare kan inte det förbehåll, om rätt att senare framställa krav på ersättning för skada, som B.H. gjort i den första rättegången anses ha någon rättslig betydelse innan man i det första målet konstaterat att något fel föreligger. Den i HovR:n pågående rättegången hindrar därför att B.H:s senare väckta talan tas upp till prövning.

Den av B.H. i förevarande mål väckta talan skall därför avvisas jämlikt 13 kap 6 § RB.

Slut. TR:n avvisar av B.H. i målet väckt talan.

B.H. överklagade i HovR:n för Västra Sverige och yrkade att HovR:n skulle undanröja TR:ns beslut och återförvisa målet till TR:n för fortsatt handläggning.

Bohlins bestred ändring.

Parterna vidhöll vad de anförde i TR:n med följande tillägg.

B.H.: I det pågående tvistemålet i HovR:n rör det sig om okulärt besiktningsbara avvikelser som i vart fall till stor del har karaktären av skönhetsfel. I förevarande mål handlar det om avvikelser som medför att fastigheten riskerar att drabbas av allvarliga fuktskador. Dessa avvikelser var inte besiktningsbara utan ingrepp i marmorytan. Felen har inget samband med varandra.

Bohlins: De i förevarande mål åberopade felen har indikerats redan sommaren 1994. I sin genstämningsansökan i målet vid Varbergs TR angav B.H. att han var berättigad till skadestånd för avhjälpande av befarade fukt- och mögelskador av det ej fackmässiga arbetet. Anbringandet av fuktspärren har av naturliga skäl ett omedelbart samband med monteringen av marmorn. B.H. har i båda rättegångarna åberopat att Bohlins inte utfört arbetet till avtalat skick eller fackmässigt. Han har i båda rättegångarna yrkat prisavdrag. I förevarande mål yrkar B.H. även skadestånd som han berört i den tidigare rättegången. Det nu påstådda felet utgör ett arbetsmoment i ett entreprenadavtal som endast omfattade montering av levererad marmor. Det är inte möjligt för B.H. att ur ett begränsat avtal om montering av marmor mejsla ut ett arbetsmoment och föra särskild talan om påstådda fel i entreprenad som med nödvändighet måste innehålla fler arbetsmoment såsom läggning av fix, montering av marmorplattor och fogning. Avtalet utgör en enhet och de i olika processer

påstådda anmärkningarna utgör samma fel, nämligen fel i utförande av arbetet med monteringen av marmorn.

HovR:n (hovrättsrådet Morard, f d hovrättsrådet Baagoe och tf hovrättsassessorn Christianson, referent) anförde i beslut d 16 april 1998: Som TR:n anført får inte en ny talan angående fråga, varom redan är rättegång mellan samma parter, upptagas till prövning.

HD har i mål rörande nedsättning av köpeskilling på grund av fel enligt 4 kap 19 § JB uttalat att avgörande för om en ny talan om avdrag på köpeskilling skall avvisas på grund av res judicata bör vara om det fel som åberopas har så nära samband med vad som behandlats i den tidigare rättegången att det får anses vara fråga om samma fel (NJA 1984 s 733). Det saknas anledning att ha annan utgångspunkt när, som i detta fall, fråga är om litispendens.

B.H:s talan i det tvistemål som handläggs i HovR:n avser s k bomsläppar och utseendemässiga brister; B.H. påstår fel dels i marmorplattorna, dels i fogarna mellan plattorna samt mellan plattorna och väggen. Hans anmärkning i ansökan om genstämning om skadestånd för avhjälpande av befarade fukt- och mögelskador är utformad som ett förbehåll om rätt att senare framställa krav på ersättning för skada. Frågan har såvitt framgår av handlingarna inte vidare berörts och har inte varit föremål för prövning i TR:ns dom. I det nu överklagade målet är felpåståendet hänförligt till fuktskyddet under marmorplattorna. De i de båda målen åberopade bristfälligheterna måste anses så olika att det rör sig om olika fel. Det förelåg därför inte på grund av litispendens hinder att ta upp den nu väckta talan. TR:ns beslut skall således undanröjas.

Med undanröjande av TR:ns beslut återförvisar HovR:n målet till TR:n för vidare handläggning.

Bohlins (ombud advokaten K.J.) överklagade och yrkade att HD skulle avvisa B.H:s vid TR:n väckta talan.

B.H. (ombud advokaten L.J.) bestred ändring. HD avgjorde målet efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Johansson, föreslog i betänkande följande beslut: Skäl. Frågan i målet gäller om det tvistemål mellan parterna i vilket Varbergs TR d 17 okt 1996 meddelade dom och som efter överklagande nu handläggs i HovR:n för Västra Sverige skall anses utgöra rättegångshinder enligt reglerna om litispendens i förevarande mål beträffande av B.H. väckt talan om prisavdrag och skadestånd enligt konsumenttjänstlagen. I det tidigare målet biföll Varbergs TR ett av Bohlins i huvudkärnsmål framställt yrkande om att B.H. skulle förpliktas att betala en fordran avseende utfört arbete enligt ett entreprenadavtal. TR:n avslog i domen även yrkanden i genkärnsmål från B.H. om fastställelse av att han hade rätt att häva entreprenadavtalet och, i andra hand, av att han hade rätt till prisavdrag med visst angivet belopp. Som grund för bestridandet av huvudkärnsmålet och för sina egna yrkanden åberopade B.H. att det av Bohlins levererade materialet och utförda arbetet avvek från vad som avtalats och från vad som kunde anses som fackmässigt utförande. Felen som B.H. påtalade bestod i att materialet avvek från vad som avtalats i fråga om färgnyans, polering och plattstorlek. När det gällde arbetet anförde han att det avvek från avtalet och från fackmässigt utförande i följande avseenden: fogar för breda, felaktig fogmassa, fel utförda ytterhörn, väggbeklädnad icke sittande över golvbeklädnad utan vid sidan av, avsaknad av marmorsocklar och s k bomsläppar.

I förevarande mål har B.H. yrkat ytterligare prisavdrag och därjämte skadestånd. Han har som grund för kärnsmålet anført att Bohlins utfört arbete avseende fuktskydd på ett sätt som strider såväl mot vad som avtalats som mot vad som kan anses vara fackmässigt utförande samt att det bristfälliga arbetsutförandet vållat skador.

HD har i rättsfallet NJA 1965 s 94 prövat en fråga om res judicata. Sedan köparen av en maskin till säljaren erlagt viss del av köpeskillingen och genom lagakraftvunnen dom förpliktats att utge återstoden, yrkade köparen i senare rättegång, under påstående om fel på maskinen, skadestånd av säljaren. HD fann att frågan om köparens betalningsskyldighet på grund av köpeavtalet slutligt hade avgjorts genom den första rättegången samt anförde att vid

sådant förhållande och då köparen kunnat i den första rättegången framställa invändning mot säljarens yrkande kunde hans i det andra målet förda talan inte tas upp till prövning.

B.H. yrkar vid Göteborgs TR prisavdrag och skadestånd på grund av fel hos en tjänst samtidigt som Bohlins i HovR:n för talan om utfående av begärd ersättning för samma tjänst. Med hänsyn till bedömningen i NJA 1965 s 94 kommer ett slutligt avgörande av målet som handläggs i HovR:n att medföra att frågan om B.H:s betalningsskyldighet för tjänsten enligt parternas avtal blir slutligt och rättskraftigt avgjort. Eftersom B.H:s talan vid Göteborgs TR i sin helhet får anses avse hans betalningsskyldighet för tjänsten kommer talan att omfattas av rättskraften av det slutliga avgörandet av målet i HovR:n. De båda målen avser således samma fråga. Vid det förhållandet föreligger det rättegångshinder enligt reglerna i 13 kap 6 § RB om litispendens mot att ta upp B.H:s vid Göteborgs TR förda talan till prövning. B.H:s talan vid TR:n skall således avvisas.

HD:s avgörande. Med ändring av HovR:ns beslut fastställer HD TR:ns avgörande.

HD (JustR:n Victor, Pripp och Håstad, referent) fattade följande slutliga beslut: Skäl. Tvisten och dess bakgrund. B.H. beställde d 18 febr 1993 material och d 14 april samma år renoveringsarbete till en av B.H. ägd fastighet från Bohlins. Materialet slutbetalades med 70 250 kr. För arbetet erlades 50 000 kr a conto.

I en rättegång som inleddes 1994 i Varbergs TR yrkade Bohlins - sedan bolaget nedsatt en faktura med 10 500 kr - att B.H. skulle förpliktas att betala 63 104 kr jämte ränta. Som grund för yrkandet åberopade Bohlins att bolaget hade en kvarstående fordran för utfört arbete. B.H. bestred käromålet med hänvisning till olika fel i materialet och i det utförda arbetet. När det gäller arbetet anförde han att det avvek från avtalet och från fackmässigt utförande i följande avseenden: fogar för breda, felaktig fogmassa, fel i utförda ytterhörn, väggbeklädning icke sittande över golvbeklädning utan vid sidan av, avsaknad av marmorsocklar och s k bomsläppar. På samma grunder yrkade B.H. genstämningsvis i första hand att TR:n skulle fastställa hans rätt till hävning av de ingångna avtalen och till följd därav förplikta Bohlins att återbetala redan utgivna belopp och i andra hand att TR:n skulle fastställa hans rätt till prisavdrag för material och arbete med 100 000 kr och till följd därav förplikta Bohlins att återbetala visst belopp. Prisavdraget beräknades såvitt avser tjänsten på minskning av tjänstens värde i förhållande till felfritt utförande. Efter det att TR:n dömt i målet d 17 okt 1996 är detta nu anhängigt i HovR:n för Västra Sverige.

Den 20 nov 1996 väckte B.H. talan vid Göteborgs TR med yrkande att Bohlins skulle förpliktas att utge 267 837 kr jämte ränta som prisavdrag och skadestånd. Som grund angavs att arbetet enligt det avtal som är föremål för den redan pågående rättegången visat sig vara behäftat med vissa fel främst hänförliga till fuktskyddet samt att B.H. till följd därav vore berättigad till prisavdrag motsvarande kostnaden för avhjälpandet och till skadestånd för följdskador bestående av fuktskador i fastigheten.

Frågan i målet gäller i vad mån den vid HovR:n för Västra Sverige anhängiga rättegången utgör rättegångshinder för den senare väckta talan enligt 13 kap 6 § RB. I bestämmelsen föreskrivs att ny talan inte får tas upp till prövning angående fråga som redan är föremål för rättegång mellan samma parter.

Rättegångshinder enligt 13 kap 6,§ (litispendens) anses i princip föreligga i samma utsträckning som en lagakraftvunnen dom i den pågående rättegången kommer att medföra rättegångshinder på grund av rättskraft enligt 17 kap 11 § RB. Hinder föreligger dock inte mot att svaranden väcker genkäromål angående samma sak (se 14 kap 3 § RB).

Enligt 17 kap 11 § 1 och 3 st RB äger dom, sedan tiden för talan utgått, rättskraft såvitt därigenom avgjorts den sak varom talan väckts, och fråga som sålunda avgjorts får inte ånyo upptas till prövning.

I sammanhanget förtjänar framhållas att en dom även kan ha en prejudiciell verkan (positiv rättskraft). I sådant fall föreligger emellertid inte rättegångshinder.

HD tar först upp frågan om rättegångshinder till följd av Bohlins talan i den pågående rättegången för att sedan övergå till frågan om rättegångshinder till följd av B.H:s genkärsmål.

Rättegångshinder till följd av Bohlins talan? I den pågående rättegången har Bohlins yrkat att få ut sin kvarstående fordran för utfört arbete. I rättsfallet NJA 1965 s 94 har HD i en liknande situation prövat i vad mån en lagakraftvunnen dom enligt bestämmelsen i 17 kap 11 § RB utgjorde hinder mot att frågan togs upp till prövning på nytt. I det fallet hade en maskinköpare, som till säljaren erlagt viss del av köpeskillingen, genom en lagakraftvunnen dom förpliktats att utge återstoden (jfr NJA 1957 s 52). Köparen yrkade därefter i en senare rättegång skadestånd från säljaren under påstående om fel på maskinen. HD anförde att köparens talan i det senare målet grundade sig på köpeavtalet angående maskinen och avsåg köparens betalningsskyldighet för denna. Frågan om betalningsskyldigheten på grund av köpeavtalet hade emellertid blivit slutligt avgjord genom den tidigare domen. Vid detta förhållande och då köparen i den tidigare rättegången kunnat framställa de invändningar mot säljarens krav som han åberopade i den senare rättegången kunde hans talan i detta mål inte tas upp till prövning.

På motsvarande sätt som i detta rättsfall kommer en lagakraftvunnen dom i det nu pågående målet att innebära att frågan om B.H:s betalningsskyldighet för den tjänst som parterna avtalat om inte kan tas upp till prövning i en ny rättegång, vare sig Bohlins ånyo yrkar betalning eller B.H. yrkar återbetalning eller prisavdrag (se även NJA 1977 s 390). Rättegångshindret är oberoende av om yrkandet i den nya rättegången stöder sig på en i den pågående rättegången åberopad grund eller på en annan grund, exempelvis ett annat fel. Ett undantag föreligger dock om en omständighet tillkommit som inte kunnat åberopas i den pågående rättegången (fatum superveniens). I sådant fall kan samma fråga omprövas med hänsyn till denna omständighet. De fel som B.H. åberopar i den nya rättegången utgör emellertid inte någon sådan omständighet. När B.H. fick kännedom om eller borde ha känt till felen är utan betydelse för rättskraften (se NJA 1965 s 94 och Ekelöf, Rättegång III, 6 uppl 1994 s 124ff med not 108; jfr NJA 1984 s 733 och Lindell, Processuell preklusion s 74ff). Till den del som B.H:s nya talan rör betalningsskyldigheten för tjänsten skall den alltså avvisas.

Enligt 17 kap 11 § 2 st RB äger en dom över ett betalningsyrkande rättskraft även i vad den innefattar prövning av en fordran som åberopats till kvittning. Härav följer motsatsvis att svaranden kan lägga en motfordran till grund för en ny rättegång om han inte åberopar motfordringen i den tidigare rättegången. Det är således viktigt att skilja mellan invändningar mot själva betalningsskyldigheten, vilka prekluderas oavsett åberopande, och motfordringar, som prekluderas endast efter åberopande. Särskilt när det gäller anspråk som grundar sig på samma avtalsförhållande kan det dock vara svårt att fastställa denna skillnad (se Ekelöf, Rättegång II, 8 uppl 1996 s 173 not 49 och Lindskog, Kvittning, 2 uppl 1993 s 79ff).

I det nyss berörda rättsfallet NJA 1965 s 94 ansåg HD att köparens krav på ersättning för en avhjälpandekostnad avsåg köparens betalningsskyldighet, fastän köparen begärde ersättning för kostnaden som skadestånd. Köparens skadeståndsyrkande blev därför avvisat. Motsvarande måste gälla även om köparen begär ersättning för avhjälpandekostnader med någon annan rubricering (se 34 § 3 st 1990 års köplag).

I fråga om konsumenttjänster framgår av 21 och 22 §§ konsumenttjänstlagen att kostnad för avhjälpande av fel upp till prisets belopp kan ersättas som prisavdrag.

Av det anförda följer att B.H. genom Bohlins yrkande om betalning av resterande del av priset blivit hindrad att anhängiggöra ny rättegång med yrkande inte bara om prisavdrag på grund av värdeminskning av tjänsten utan också med yrkande om ersättning för kostnad och avhjälpande vilket som helst fel i tjänsten upp till det avtalade priset, vare sig B.H. rubricerar yrkandet som prisavdrag, avhjälpandekostnad, skadestånd eller något annat.

Vad härefter angår det av B.H. i den nya rättegången framställda kravet på ersättning för skador, som det påstådda felet i utförandet skulle ha orsakat, hade kravet kunnat åberopas mot det av Bohlins i den pågående rättegången

framställda betalningsyrkandet. Rätten till ersättning för följdskador av det aktuella slaget är emellertid inte alternativ till rätten till prisavdrag, utan dessa rättsföljder kan inträda vid sidan av varandra. De är inte heller ekonomiskt likvärdiga från beställarens synpunkt. Krav på ersättning för följdskador måste således anses gälla en annan fråga än betalningsskyldigheten. Sådana anspråk bör därför behandlas som motfordringar, vilka enligt 17 kap 11 § 2 st RB prekluderas endast efter återopande.

Eftersom B.H. inte i den pågående rättegången återopat krav på ersättning för följdskador till kvittning, utgör Bohlins talan i den pågående rättegången inte något hinder för B.H. att i den nya rättegången, oavsett belopp, yrka ersättning för följdskador på fastigheten.

Rättegångshinder till följd av B.H:s genkärsmål? Det återstår då att pröva om den av B.H. i den pågående rättegången genstämningsvis väckta talan gör att hans talan i den nya rättegången skall avvisas i vidare omfattning än som ovan angivits.

Enligt NJA 1984 s 733 är en köpare, som fört talan om prisavdrag för vissa fel, berättigad att senare väcka talan om prisavdrag för andra fel i samma köpeobjekt. De fel i fuktskyddet som B.H. återopar i den nya rättegången har ett så nära samband med de utförandefel som återopats i den pågående rättegången att det får anses röra sig om samma fel. I den delen skall alltså B.H:s talan i den nya rättegången avvisas, såvida inte den nya talan med hänsyn till yrkandet måste anses gälla en annan fråga än hans genkärsmål i den pågående rättegången.

I den pågående rättegången genkärade B.H. med ett yrkande örn prisavdrag på grund av att fel gjort tjänsten mindre värd. I den nya rättegången yrkar B.H. prisavdrag på grund av kostnader för att avhjälpa samma fel. Ersättning för avhjälpandekostnader har visserligen en annan karaktär än prisavdrag så till vida att ersättningen utgör ett surrogat för fullgörelse. Samtidigt är påföljden i princip alternativ till prisavdrag genom att utnyttjandet av den ena påföljden påverkar storleken av den andra; om beställaren väljer avhjälpande, väljer han helt eller delvis bort prisavdrag och vice versa. Beaktas varans eller tjänstens skick, får prisavdrag och ersättning för avhjälpandekostnader också anses vara ekonomiskt likvärdiga för beställaren. Fastän det kontraktsrättsligt är fråga om olika rättsföljder, bör de därför i rättskraftshänseende anses angå samma sak (jfr NJA 1994 s 23 och 1995 s 610). Huruvida yrkandet i den nya rättegången uppgår till ett annat belopp och huruvida det överstiger det avtalade priset och därmed maximum för prisavdrag saknar därvid betydelse.

B.H:s talan om ersättning för avhjälpandekostnader i den nya rättegången skall alltså avvisas även till den del hans talan överstiger det avtalade priset.

Yrkandet i den nya rättegången om ersättning för följdskador till fuktfelen är däremot varken alternativt till eller ekonomiskt likvärdigt med det av B.H. i den pågående rättegången framförda yrkandet om prisavdrag baserat på värdeminskning. Visserligen kan vissa praktiska och processekonomiska skäl synas tala för att B.H. redan i den pågående rättegången borde ha yrkat ersättning inte bara för avhjälpande av fuktfelen utan även för följdskadorna till dessa. Reglerna i 17 kap 11 § och 13 kap 6 § RB kräver emellertid inte mer än att samma rättsföljd inte skall bli föremål för två rättegångar. Behovet av en klar och lättillämpad regel talar med skärpa för att den negativa rättskraften begränsas till yrkanden som avser samma rättsföljd eller avser en rättsföljd som är alternativ och ekonomiskt likvärdig.

B.H:s yrkande om ersättning för följdskador i den nya rättegången skall således inte heller till följd av B.H:s genkärsmål i den pågående rättegången avvisas.

Frågan om i vad mån B.H. kan få ersättning för sådana kostnader för avhjälpande som också kan anses belöpa på avhjälpande av de fel som orsakade följdskadorna får prövas inom ramen för den nya rättegången.

HD:s avgörande. Med ändring av HovR:ns beslut i fråga om rättegångshinder avvisar HD B.H:s yrkande om ersättning för avhjälpande av de återopade felen i fuktskydd men återförvisar målet till TR:n för prövning av yrkandet om ersättning för följdskador på fastigheten.

JustR:n Gregow och Lars K Beckman var skiljaktiga och anförde: Genom den av

Bohlins väckta talan i den första rättegången kommer frågan om B.H:s skyldighet att betala den resterande delen av och därmed hela priset för arbetet ($50\,000 + 63\,104 + 10\,500 = 123\,604$ kr) att bli rättskraftigt avgjord (se NJA 1965 s 94; jfr NJA 1957 s 52 samt Welamson i SvJT 1969 s 934f och Ekelöf, Rättegång III, 6 uppl s 136f). Det betyder att frågan om B.H:s betalningsskyldighet inte kan tas upp till prövning i en ny rättegång, vare sig Bohlins ånyo yrkar betalning eller B.H. yrkar återbetalning eller prisavdrag. Rättegångshindret är oberoende av om yrkandet i den nya rättegången stöder sig på en i den första rättegången åberopad grund eller på en annan grund, exempelvis ett annat fel (jfr NJA 1984 s 733 där även den första talan förts av köparen).

Enligt 17 kap 11 § 2 st RB äger en dom över ett betalningsyrkande rättskraft i vad den innefattar prövning av en fordran som åberopats till kvittning. Härav följer motsatsvis att fordran, som kunnat användas till kvittning (motfordran) men som inte åberopats mot betalningsyrkandet i den första rättegången, kan läggas till grund för yrkande i en ny rättegång.

Eftersom rättskraften enligt 17 kap 11 § 2 st RB är villkorad av att motfordringen åberopats till kvittning, är det av vikt att slå fast vad som är en invändning mot själva betalningsskyldigheten och således prekluderas oavsett åberopande och vad som är en motfordran vilken omfattas av rättskraften endast efter åberopande. Förarbetena till 17 kap 11 § 2 st innehåller inget uttalande om huruvida fordringar (t ex skadeståndsfordringar) i samma avtalsförhållande faller under stadgandet (NJA II 1943 s 219f, jfr Ekelöf, Rättegång II, 8 uppl 1996 s 173 not 49 och Lindskog, Kvittning, 2 uppl 1993 s 79ff). Rimligen bör en svarande inte kunna behålla rätten att åberopa en fordran, om grunden för fordringen också hade kunnat åberopas till stöd för en hävning eller ett prisavdrag i en rättegång om betalning och grunden därför blivit prekluderad i sådant sammanhang. Med hänsyn härtill och då de anspråk som kan aktualiseras på grund av fel i en tjänst framstår som i hög grad alternativa bör de omfattas av rättskraften till följd av ett betalningsyrkande i en tidigare rättegång och därför avvisas, oavsett om anspråket aktualiserats i den tidigare rättegången (se NJA 1965 s 94, där ett yrkan de om skadestånd för avhjälpande av ett fel avvisades eftersom köparens betalningsskyldighet prövats i en tidigare rättegång).

Det anförda innebär att, redan till följd av Bohlins betalningsyrkande i den första rättegången, B.H:s talan om prisavdrag för avhjälpandekostnader och om skadestånd för följdskador på den fastighet som varit föremål för tjänsten skall avvisas.

HD:s dom meddelades d 13 juli 1999 (mål nr Ö 2168-98).

Sökord: Litispendens; Rättskraft; Prisavdrag; Skadestånd; Konsumenttjänstlagen; Rättegångshinder

Litteratur:
